

EUSKARAREN ARAUAK ETA ERABILERAK

Ikasturtea: 2017-2018 (lehen lauhilekoa)

Eskola-egunak:

astearteak 17:15-19:15

ostiralak 15:00-17:00

Gela: E6

Irakaslea: Larraitz Zubeldia

Saila: Euskal Hizkuntza eta Komunikazioa

Bulegoa: 246

Telefono-zenbakia: 943015059

Posta elektronikoa: larraitz.zubeldia@ehu.eus

Harrera-orduak:

astearteak 15:00-17:15

ostiralak 14:15-15:00

IRAKASGAIAREN AZALPENA ETA TESTUINGURUA ZEHAZTEA

“Euskararen arauak eta erabilerak” irakasgaia graduaren laugarren mailan eskaintzen da, lehenbiziko lauhilekoan. “Hizkuntzalaritza aplikatua” irakasgaiarekin batera (bigarren lauhilekoan eskaintzen da), euskararen normalizazioari ekin nahi zaio. Hautazko irakasgaiak dira biak.

Graduaren azken mailako irakasgaia izaki, eta hizkuntzari buruzkoa, baliagarria eta lagungarria izango da ikaslearentzat gradu amaierako proiektua zuzen eta egoki idatzi eta aurkezteko. Baita aurrean duen lan-bizitzarako ere. Arlo teknikoetako ikasleak ezinbestekoa izango du hizkuntza, hala idatzizkoa nola ahoskoa, lan-munduan nahiz ikerketan. Gradua amaitu ondorengo ibilbidean, eguneroko jarduna izango du txostenak idaztea, proiektuak proposatu, garatu eta aurkeztea, lankide eta bezeroekin harremanak izatea, etab. Horretarako, beharrezkoa da hizkuntza egoki erabiltzea eta arloko hizkera menderatzea. Hala, euskararen erabilera estandarra eta estilo zaindua lantzen da irakasgai honetan, hizkuntza zuzen eta egoki erabiltzeko baliabideak landuz, eta arreta berezia jartzen zaie hizkera zientifiko-teknikoan sortzen diren arazo jakin batzuei. “Hizkuntzalaritza aplikatua” irakasgaiak, berriz, normalizatzeko prozesu horretan sakondu nahi du, informatikaren eta euskararen arteko alde aplikatua jorratuz.

Euskararen egungo egoera soziolinguistikoa kontuan hartuta, “Euskararen arauak eta erabilerak” irakasgaia beharrezkoa da, euskara batuaren hiztun komunitatea sortua dela esan badaiteke ere, alde batetik, euskara batuaren ezarpena oraindik ere prozesuan dagoelako eta, bestetik, euskara berezitua sortze- eta garatze-bidean dagoelako.

Gutxieneko euskara maila izan beharko du ikasleak irakasgai hau egiteko.

GAITASUNAK ETA EMAITZAK

GAITASUNAK

1. **gaitasuna.** Hizkuntza-sistema beraren barruan erabilera-aldaera asko daudela ikustea eta erabilera horien artean hizkera orokorra eta hizkera berezitua bereizi behar direla ikustea, erabilera bakoitzari dagozkion baliabide linguistikoak egoki erabiltzeko.
2. **gaitasuna.** Hizkuntzen garapenerako erabakigarri diren pausoez jabetzea eta euskararen egungo egoera zein den ikustea, goi-mailako tituludunek euskararen erabileran eta garapenean duten eraginaren kontzientzia hartzeko.
3. **gaitasuna.** Testuaren kalitate linguistikoa bermatzeko oinarritzko ezagutza eta irizpide linguistikoak jasotzea, ahozko nahiz idatzizko ekoizpen egokiak jorratzeko eta modu eraginkor eta argian komunikatzeko; batez ere, erabilera orokorrari eta batuaren estilo zainduari dagokionez.
4. **gaitasuna.** Hizkuntz baliabide digitalak eta paperezkoak (hiztegiak, corpusak, tresnak, eta abar) ezagutzea, batez ere, erabilera orokorrari eta batuaren estilo zainduari dagokionez, haien beharra dagoenean nora jo eta nola jokatu jakiteko.
5. **gaitasuna.** Autoebaluatzeko eta kritikoak izateko gaitasuna bereganatzea, aukera linguistikoetan geroz eta hobeto jarduteko.

EMAITZAK

- Ikasleak jakingo du zer den “zuzena” eta zer “egokia” euskararen aldaerak erabiltzen direnean.
- Euskara normalizazio-bidean dago eta beharrezkoa du estandar zaindu orokorraren erregistroa, euskara berezituaren garapenarekin batera gauzatzen ari dena.
- Gramatika- eta akademia-arauak eta arau soziopragmatikoak bereiziko ditu.
- Kontsulta-iturriak erabiltzen jakingo du.
- Zuzen eta egoki idatzi eta hitz egiten jakingo du.
- Ahozko aurkezpen formalak nola egiten diren jakingo du.

GAI ZERRENDIA

1. Hizkuntzaren araua eta erabilera
 - 1.1. Sarrera
 - 1.2. Arau motak
 - 1.3. Hizkuntza-aldaerak
 - 1.4. Aldaera estandarra
2. Euskararen arau estandarra: Euskaltzaindiaren araugintza
 - 2.1. Hizkuntza estandarra
 - 2.2. Euskararen estandarizazio-eredua
 - 2.3. Euskara batuaren arautzearen urrats nagusiak
 - 2.4. Euskaltzaindiaren araugintza: arauak eta hiztegi batua
3. Hizkera orokorra eta hizkera berezituak
 - 3.1. Sarrera

- 3.2. Erabilera berezitueta bat: teknikakoa
- 3.3. Euskararen egoera
- 3.4. Hizkuntza teknikoan finkatzekoak
- 3.5. Arlo teknikoetako adituak eta hizkuntzalaritza
4. Euskara batuaren garapen lexiko-estilistikoa
 - 4.1. Zuzentasuna eta egokitasuna
 - 4.2. Ortotipografia eta puntuazioa
 - 4.3. Esaldiaren antolamendua eta hitz-hurrenkera
 - 4.4. Morfosintaxia: perpaus mailako kohesioa
 - 4.5. Izen-kohesioa eta testu-antolatzaileak
5. Testu-generoak (orokorrenak)
 - 5.1. Testu akademikoak: laburpena, bibliografia, txosten teknikoa
 - 5.2. Administrazio-testuak: curriculum vitae, aurkezpen-gutuna
 - 5.3. Testu profesionalak: txosten teknikoa, informazio-artikuluak, lan monografikoa, iritzi-artikuluak
6. Ahozko komunikazioa
 - 6.1. Ahozko testuak
 - 6.2. Jendaurreko azalpena

EDUKI PRAKTIKOAK

Gai horiek era praktikoan landuko dira, batik bat. Horretarako, jarraian zerrendatutako jarduera motak egingo dira:

1. Hizkuntza-aldaerak identifikatu eta bereizteko ariketak.
2. Euskararen arauak kontsultatu, landu, eta barneratzeko ariketak egitea.
3. Esaldiak/testuak zuzentzea Euskaltzaindiaren arauen arabera.
4. Hainbat testu irakurri eta horietan ageri diren hizkera teknikoaren ezaugarriak identifikatzea.
5. Esaldiak/testuak zuzentzea nahiz hobetzea komunikagarriago egiteko, alderdi lexiko-estilistikoa kontuan hartuz: ortotipografia, puntuazioa, esaldiaren antolamendua eta hitz hurrenkera, testu-antolatzaileak, etab.
6. Testuak sortzea alderdi lexiko-estilistikoa lantzeko.
7. Ahozkotutasunaren alderdi nagusiak identifikatzea eta ikaskideen aurrean egin beharreko aurkezpena lantzea.

METODOLOGIA

Hainbat eratako metodologia baliatuko da gaitasunak garatzeko eta irakaskuntza-emaitzak lortzeko:

- Gidatua (eskola magistralak) / autonomia (arazoez eta egoerez jabetu eta irtenbideak bilatu).
- Era askotako lanak: ariketak, irakurketa, testuak sortzea, aurkezpenak, testak...
- Binaka/taldean (hainbat arazori eman beharreko irtenbidea eztabaidatzeko) nahiz bakarka (norberaren gaitasunak landu eta emaitzak ebaluatzeko).

EBALUAZIOA

EBALUAZIO JARRAITUAK izango du lehentasuna. Baldintzak:

- eskoletara joatea (% 80ra gutxienez),
- behar den garaian ematea/egitea agindutako lanak,
- lan guztiak egitea (eskolaren batera joaterik izan ez duenak etxean egin beharko ditu ariketak).

Ondorengo irizpideen arabera jarriko da nota:

- Ariketak (testu-azterketak, landutako gaiei buruzko ariketak, testuak/esaldiak zuzentzea/hobetzea, etab.): % 25
- Testa: % 25
- Idazlanak: % 30
- Aurkezpena: % 20

Oharra: kontuan hartuko da parte hartzea.

AZTERKETA

Nork?

- Ebaluazio jarraituaren bidez gainditu ez duenak.
- Ebaluazio jarraitua egin ez duenak.
- Ebaluazio jarraituari uko egin dionak (idatzi baten bidez, lauhilekoa hasi eta bederatzi asteko epean).
- Nota igo nahi duenak.

Azterketa idatzia eta ahozkoa izango da, eta % 100eko balioa izango du. Azterketaren atalak:

- Irakasgaiaren landutako gaiei buruzko galderak nahiz testa eta ariketak: % 65.
- Zehaztutako gai bati buruzko edo emandako artikulua bati buruzko idazlana: % 20.
- Idatzizko lan horren ahozko aurkezpena: % 15.

Hainbat egoera:

- Ikaslea eskolen % 80 baino gutxiagora joan bada edo/eta irakasleak agindutako lanak behar zen garaian eman ez baditu, "ez aurkeztua" jarriko zaio.

Nolanahi ere, ebaluazio jarraituarekin hasiagatik, ikasleak aukera izango du azken ebaluazioko azterketa egiteko, baina, horretarako, uko egin beharko dio etengabeko ebaluazioari. Eskubide hori baliatzeko, ikasleak idatzi bat aurkeztu beharko dio irakasleari, etengabeko ebaluazioari uko egiten diola adieraziz, lauhilekoa hasi eta bederatzi asteko epean. Hala eginez gero, azken ebaluaziora jotzeko aukera izango du ikasleak; alegia, ohiko deialdian azterketa egitekoa.

- Azterketara aurkeztu eta gainditzeko ez badu, "ez gainditua" jarriko zaio irakasleari. Aurkezten ez bada, berriz, "ez aurkeztua".

Ezohiko deialdia

Idatzizko eta ahozko azterketaren bidez ebaluatuko dira ikaskuntzako emaitzak, eta % 100eko balioa izango du. Ohiko deialdiko azterketaren egitura bera izango du.

BIBLIOGRAFIA

Oinarrizko bibliografia

- ALBERDI, Xabier & Iñaki UGARTEBURU (1999): *Euskaltzaindiaren araugintza berria: ikastaroa*. Bilbo: EHUKo Argitalpen Zerbitzua.
- ALBERDI, Xabier & Ibon SARASOLA (2001): *Euskal estilo-libururantz*. Bilbo: EHUKo Argitalpen Zerbitzua.
- ETXEBARRIA, Jose Ramon (2011): *Zientzia eta teknikarako euskara arautzeko gomendioak*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia. (Sarean ere badago-EIMA).
- ETXEBARRIA, Jose Ramon (2014): *Komunikazioa euskaraz ingeniartzan*. Bilbo: UEU eta EHU.
- EUSKALTZAINDIA-JAGON SAILA (CORPUS BATZORDEA) (2008): *Testu-antolatzaileak. Erabilera estrategikoa*. Bilbo: Euskaltzaindia.
- GARZIA, Juan (2005): *Kalko okerrak*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia. (Sarean ere badago-EIMA).
- GARZIA, Juan (2014): *Puntuazioa egoki erabiltzeko gida: oinarriak, jarraibideak eta aholkuak*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia. (Sarean ere badago-EIMA).
- HAEE/IVAP (2005): *IVAPeko estilo-liburua*. Gasteiz: Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (HAEE/IVAP).
- MUJICA, A. (2008): *Letra larriak erabiltzeko irizpideak*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia. (Sarean ere badago-EIMA).
- ODRIOZOLA, Juan Carlos (2005): "Puntuazioa, gramatikagai". In H. Knörr & P. Etxeberria (argit.), *Nerekin yaio nun. Txillardegi omenaldia*. Bilbo: Euskaltzaindia, 353-378.
- ODRIOZOLA, Juan Carlos & Igone ZABALA (1996): *Hitz-ordena, galdegaia eta komaren erabilera*. Bilbo: EHUKo Argitalpen Zerbitzua.
- PETIRENA, Patxi (2011): *Morfosintaxiaren inguruko zalantzak eta argibideak*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia. (Sarean ere badago-EIMA).
- ZABALA, Igone (arg.) (1996): *Testu-loturarako baliabideak: euskara teknika*. Bilbo: EHUKo Argitalpen Zerbitzua.
- ZABALA, Igone (2000): "Euskararen zientzia eta teknikarako erabileraren hizkuntz berezitasunak". *Ekaia* 13: 105-129.
- ZUBIMENDI, Joxe Ramon (2004): *Ortotipografia*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzua. (Sarean ere badago-EIMA).

Gehiago sakontzeko bibliografia

- BERRIA (2006): *Estilo Liburua*. Donostia: Berria. (Sarean ere badago: <http://www.berria.eus/estiloliburua/>)
- CALSAMIGLIA, Helena & Amparo TUSÓN (1999): *Las cosas del decir. Manual de análisis del discurso*. Barcelona: Ariel.

- GARZIA, Juan (1997): *Joskera lantegi*. Gasteiz: HAEE-IVAP.
- GARZIA, Joxerra (2008): *Jendaurrean hizlari*. Irun: Alberdania.
- HAEE/IVAP (1994): *Hizkera argiaren bidetik*. Gasteiz: Herri Ardulararitzaren Euskal Erakundea (HAEE/IVAP).
- HAEE/IVAP (1997): *Argiro idazteko proposamenak eta ariketak*. Gasteiz: Herri Ardulararitzaren Euskal Erakundea (HAEE/IVAP).
- HAEE/IVAP (2003): *Galdezka: euskarazko zalantzei erantzunez*. Gasteiz: Herri Ardulararitzaren Euskal Erakundea (HAEE/IVAP).
- KALTZAKORTA, Mitxel (2008): *Prosa komunikagarriago egiten. Zenbait proposamen (I)*. Bilbo: Udako Euskal Unibertsitatea.
- SARASOLA, Ibon (1997): *Euskara batuaren ajeak*. Irun: Alberdania.
- ZUAZO, Koldo (1988): *Euskararen batasuna. Iker 5*. Bilbo: Euskaltzaindia.
- ZUAZO, Koldo (2005): *Euskara batua. Ezina ekinez egina*. Donostia: Elkar.
- ZUBIMENDI, Joxe Ramon & Pello ESNAL (1993): *Idazkera-liburua*. Gasteiz: Eusko Jaurilaritza.
- ZUBIMENDI, Joxe Ramon (1995): *Euskara, kultura, estiloa eta komunikazioa*. Oiarzun: Sendoa.

Aldizkariak

ELHUYAR. Zientzia eta Teknologia aldizkaria

EKAIA. Euskal Herriko Unibertsitateko Zientzi eta Teknologi aldizkaria

Interneteko helbide interesgarriak

<http://www.euskara.euskadi.eus>

<http://www.euskaltzaindia.eus>

<http://www.ehu.eus/eu/web/euskara> (EHULKU, Azpidazki, etab.)

http://www.gazteaukera.euskadi.net/r58-2243/eu/contenidos/informacion/xtra_euskara_erabili/eu_16011/erabili_euskara.html

http://www.hezkuntza.ejgv.euskadi.eus/r43-euskcont/eu/contenidos/informacion/dih/eu_5490/estilo_liburua_e.html
(EIMArek estilo-liburuak: *Ortotipografia, Kalko okerrak, Morfosintaxiaren inguruko zalantzak eta argibideak, Zientzia eta Teknikarako Euskara arautzeko gomendioak...*)

<http://www.zientzia.eus>

euskalbar: hiztegi eta corpusak